

Üstünlük renkle değil, takvayladır

Ashab-ı kiramın büyüklerinden, Resûlullah Efendimiz'in müezzini olan Hz. Bilâl-i Habeşî, Habeş asıllı siyahî bir sahabiydi. Bir gün Hz. Ebû Zer ile aralarında bir mesele konuşuldu. Söz uzadı, tartışma sertleşti. O esnada Hz. Ebû Zer, öfkesine mağlup olarak Hz. Bilâl'i annesinin rengi üzerinden inciten bir söz söyledi.

Peygamberî ikaz

Bu söz Hz. Bilâl'in kalbini yaraladı. Mesele Resûlullah Efendimiz'e ulaşınca Peygamberimiz, Hz. Ebû Zer'i çağırdı ve ona çok sarsıcı bir ikazda bulundu:

“Onu anasının zenci olmasıyla mı ayıpladın? Sen öyle bir adamsın ki sende hala cahiliye kokusu var. Bak, sen takva ile daha üstün olmadığın takdirde, beyaz veya siyah derililerden daha hayırlı değilsin.” (Ahmed ibn Hanbel, Müsned, Mısır 1313, V, 158.)

Bu ikaz, sadece Hz. Ebû Zer'e değil, kıyamete kadar gelecek bütün müminlere verilmiş bir dersti. Çünkü İslam'da insanın üstünlüğü rengiyle, soyu ile, kavmiyle değil; takvası, ahlakı ve Allah katındaki değeri iledir.

Pişmanlığın Büyüklüğü

Hz. Ebû Zer bu ikaz karşısında derinden sarsıldı. Çünkü onun maksadı ırkçılık yapmak değildi; fakat öfke anında ağzından çıkan söz, içinde hâlâ temizlenmesi gereken bir câhiliye tortusunun bulunduğunu göstermişti. Büyük sahabi oluşu, hatasız olduğu manasına gelmiyordu. Fakat onu büyük yapan şey, hatasında ısrar etmemesi, nefsinin müdafaa etmemesi ve hemen tevbe kapısına yönelmesiydi.

Rivayet edilir ki Hz. Ebû Zer, pişmanlık içinde Sabaha doğru Bilali Habeşi Hazretleri'nin evine gitti. Bilal kapıyı açınca kapının önünde birşey olduğunu farketti.

Ebû Zer yüzünü kapının eşikine koyarak: Ey Bilal, senin şu siyah ayağın bu beyaz yüze basarak geçmedikçe ben bu eşikten kafamı kaldırmayacağım, dedi.

Hz. Bilâl ise onu kaldırdı ve “Bu yüz basılmaya değil, öpülmeye layıktır” diyerek hakkını helal etti. Bu sahne, sahabenin kalbindeki büyüklüğü gösterir: Biri hatasını nefesine yediremediği için değil, nefsinin ezdiği için büyüktür; diğeri intikam almadığı, affı seçtiği için büyüktür.

İrkçılık Allah'ın Yaratışını Küçümsemektir

Bir insanı renginden dolayı küçük görmek, aslında Allah'ın yaratmasını küçük görmek gibidir. Çünkü rengi o insan seçmedi; onu Allah öyle yarattı. Siyahı da Allah yarattı, beyazı da Allah yarattı, Arap'ı da Allah yarattı, Acem'i de Allah yarattı, Türk'ü de Kürt'ü de Allah yarattı. Bir kulun rengini, kavmini veya soyunu küçümsemek; farkında olmadan "Ben Allah'ın takdir ettiği bu yaratılışı beğenmedim" manasına gelen çok tehlikeli bir edepsizliktir.

Nefis Üstünlük Arar, İman Kardeşlik Arar

Nefis der ki: "Benim soyum daha iyi, benim rengim daha üstün, benim milletim daha şerefli, benim ailem daha temiz." İman ise der ki: "Benim Rabbim bir, senin Rabbin bir; benim yaratılışım Allah'tan, senin yaratılışın da Allah'tan; beni değerli yapan renk değil kulluktur, seni değerli yapan soy değil takvadır." Nefis ayrıştırır, iman birleştirir. Nefis üstünlük ister, iman kardeşlik ister.

Bugünün İrkçılığı

Bugün insan "ben ırkçı değilim" der; fakat dilinde başka şekillerde bu hastalık görünür. "Onlardan adam olmaz", "Bu millet böyledir", "Şu memleketin insanı şöyledir", "Bunlar zaten cahildir", "Bunlar sonradan görmedir", "Bunlar bizim seviyemizde değildir" gibi sözler, aynı cahiliye damarının modern ifadeleridir. İrkçılık bazen kaba bir hakaretle değil, genelleyici, küçümseyici yukarıdan bakan cümlelerle ortaya çıkar.

Acaba bende hangi câhiliye kırıntısı var?

Ey nefsim! Hz. Ebû Zer gibi büyük bir sahabide bile "câhiliye izi" kalabiliyorsa, sen kendini nasıl tamamen temiz görürsün? Demek ki Müslüman olmak, nefsin bütün kirlerinden bir anda kurtulmak değildir. İman kalbe girer; fakat eski alışkanlıklar, gurur, kibir, kavmiyet, üstünlük vehmi ve benlik tortuları zaman zaman başını kaldırabilir. Bu yüzden insan, "Ben müminim, bende böyle şey olmaz" dememeli; "Acaba bende hangi câhiliye kırıntısı kaldı?" diye kendini yoklamalıdır.

Gizli Üstünlük Hastalığı

Ey nefsim! Sen bazen insanları açıkça ırkıyla küçümsemezsin; fakat başka yollarla aynı hastalığı yaşarsın. "Bu köylü, bu fakir, bu cahil, bu yeni geldi, bu anlamaz, bu benim seviyemde değil" dersin. Bazen diplomayla, bazen parayla, bazen ilimle, bazen makamla, bazen cemaatle, bazen hizmetteki kıdemle üstünlük vehmine kapılırsın. Hâlbuki bütün bunlar takva olmadan Allah katında insana hakiki bir üstünlük kazandırmaz.

Hatayı Savunmak Değil, Nefsi Ezmek

Ey nefsim! Hata yaptığında kendini savunmaya çalışma. "Ben öyle demek istemedim, o da beni kızdırdı, zaten hak etmişti" diyerek günahına mazeret üretme. Hz. Ebû Zer'in

büyüklüğü, hatasını tevil etmesinde değil, hatasının altında ezilip tevazua dönmesindeydi. Nefis özür dilemekten kaçır; çünkü özür, benliğin tahtını sarsır. Fakat kul, Allah katında çoğı zaman haklı çıkınca değil, hatasını kabul edince yükselir.

Affetmek, Kırılan İzzeti Tamir Etmektir

Ey nefsim! Sana karşı hata yapan biri özür dilediğinde Hz. Bilâl gibi ol. Onu ezme, mahcup hâlini fırsata çevirme, “Bak gördün mü, sonunda geldin” diyerek nefsinı tatmin etme. Af, sadece “hakkımı helal ettim” demek değildir; bazen karşındakinin kırılan izzetini de tamir etmektir. Hz. Bilâl’in büyüklüğü burada görünür: Kendisini inciten kardeşini daha fazla incitmemiş, affıyla onun kalbini de ayağı kaldırmıştır.